

Herhalingsoefeningen voor de mobilisabele eenheden van het Legerkorps

P. van Driel

Luitenant-Kolonel der Artillerie

Het systeem om door middel van „mobilisatie” de vredessterkte van een krijgsmacht op te voeren tot de geprojecteerde oorlogssterkte is bepaald noch nieuw, noch typisch Nederlands. Reeds in 1870 werd door de belligerenten op aanzienlijke schaal gemobiliseerd. Uit voorzorg werd eveneens door andere mogendheden gemobiliseerd, zo ook door Nederland, hoewel dit toentertijd geen groot succes was. In 1914 en 1939 werd door vele mogendheden gemobiliseerd, ook door Nederland. Beide malen verliep hier de mobilisatie succesvol, vooral dank zij een zeer goede voorbereiding. In beide genoemde jaren voerde Nederland een strikte neutraliteitspolitiek en er was geen of weinig sprake van in vredestijd direct inzetbare eenheden (parate eenheden).

Hoewel de situatie heden ten dage geheel anders ligt dan destijds zal een mobilisatie nog steeds noodzakelijk zijn om de strijdkrachten op volle oorlogssterkte te brengen.

Een mobilisatie heeft tot doel: het op de been brengen — en wel in zo kort mogelijke tijd (enkele dagen) — van inzetbare eenheden. Hiertoe wordt *geofende* mankracht opgeroepen, die zich met het gereedliggende organieke materieel, volgens nauwkeurig voorbereide procedures, formeert tot het gewenste aantal en soort eenheden.

Het is duidelijk dat, afgezien van het materieel-aspect, dit mobilisatieprincipe geheel is gebaseerd op het gebruik van „geofende mankracht”. De (binnen enkele dagen vereiste) *inzetbaarheid* staat of valt met deze geofendheid. Men ziet dan ook dat eenheden die zeer „gecompliceerd” zijn (d.w.z. waarbij de geofendheid niet — of nauwelijks — anders op peil kan blijven dan door voortdurende oefening) niet behoren tot de eenheden die bij mobilisatie worden geformeerd. Dit is, in breder verband gezien, o.a. de reden waarom de oorlogssterkte van de luchtmacht nauwelijks de vredessterkte overtreft. Hetzelfde geldt in meer of mindere mate eveneens voor de marine.

Waarom herhalingsoefeningen?

Zoals hiervoor reeds gesteld, is de *geofendheid* van de *groot-verlofganger* voor zijn militaire functie een *essentiële voorwaarde* voor het slagen van een *mobilisatie*. Deze geofendheid wordt uiteraard in eerste instantie verkregen tijdens de actieve diensttijd („*eerste oefening*”), doch dient daarna te worden *onderhouden*, indien de militair een mobilisatiebestemming heeft.

Zouden deze oefeningen in feite een opfrissing dienen te zijn van de nog aanwezige kennis, door tal van oorzaken hebben zij nog een geheel ander karakter.

Zo hebben de mobilisabele eenheden bij ons, zoals ook bij vrijwel alle buitenlandse strijdkrachten, veelal een bewapening die geheel of gedeeltelijk afwijkt van die van de parate eenheden. Zo is bv. geen enkele parate afdeling artillerie nog uitgerust met 25-ponder vuurmonden, wel echter (vrij veel) mobilisabele afdelingen. Hetzelfde geldt voor de mortieren van 81 mm, radioschakelapparatuur enz. De „opfrissing” wijzigt zich in dit geval dus tot „omscholing”. Ook beschikken wij over mobilisabele eenheden wier wijze van optreden geheel anders is dan van de parate eenheden, bv. de parate mech/mot infbats en de mobilisabele infbats „te voet”. Ook hier dus weer een ingrijpende omscholing. Bovendien bestaat de noodzaak, behalve die tot het op peil brengen van de individuele geofendheid voor de functie, tot het vormen van een teamverband, zeker van groeps- tot en met compagniesniveau en voor bataljons- en hogere staven. Hoewel uiteraard wordt gestreefd naar een zodanige indeling van het personeel dat men „elkaar nog kent”, is dit door de vele mutaties (vooral in de eerste jaren na vertrek met groot verlof) vrijwel onmogelijk. Dit vormen van het teamverband is dus eveneens een belangrijk aspect van de herhalingsoefeningen. Tenslotte wordt elke herhalingsoefening benut voor controle op de indeling van het personeel

en, in voorkomend geval, voor verbetering van de indeling.

Frequentie van de herhalingsoefeningen

Hoe dikwijls dient men nu met deze mobilisabele eenheden, die na te zijn gemobiliseerd, direct inzetbaar moeten zijn, (herhalings)oefeningen te houden? Principieel met een zodanige frequentie dat de eenheden, qua geoefendheid, steeds inzetbaar zijn.

Op grond van allerlei praktische overwegingen is bepaald, dat 1 × per 3 jaar herhalingsoefeningen zullen worden gehouden met de mobilisabele eenheden van het legerkorps. Deze oefeningen kunnen worden gehouden met enkele malen „dezelfde” personeelsbezetting, dan wel telkenmale met „nieuw ingestroomd personeel”. Eén van de overwegingen voor deze termijn van 3 jaar is, dat zelfs bij „dezelfde” personeelsbezetting er zoveel mutaties hebben plaatsgevonden (vooral bij de korporaals en soldaten en bij het beroepspersoneel), dat van een op elkaar ingewerkt en afgestemd team nauwelijks meer kan worden gesproken.

De duur van de herhalingsoefeningen

Hoe lang dienen herhalingsoefeningen, die dus elke 3 jaar zouden moeten worden gehouden, nu eigenlijk te duren? Principieel zo lang, dat het doel van de herhalingsoefeningen volledig kan worden bereikt. Dit doel is: het vormen van direct inzetbare eenheden, hetgeen wordt gerealiseerd door:

- de algemene militaire vaardigheid van elke man op zo hoog mogelijk peil te brengen (IAMV);
- te zorgen dat elke man de hem toegewezen functie zo goed mogelijk beheerst (functieopleiding);
- te zorgen, dat al deze functionarissen goed samenwerken en aldus een team vormen (onderdeelsvorming).

Tot voor kort duurden de herhalingsoefeningen 4 weken. M.i.v. 1968 zijn ze verkort en wel tot:

- 3 weken voor inf-, art-, cav-, td-, tak gn- en tak vbdd-eenheden;
- 2 weken voor log gn-, log vbdd-, alle gnkd-, int- en t-eenheden.

De tot nu toe opgedane ervaringen met deze verkorte herhalingsoefeningen tonen aan, dat deze duur wel de minimaal toelaatbare is, ja zelfs voor sommige eenheden bepaald te kort (bv. een gnkie).

Een gevolg van deze verkorting is, dat de bataljons- en compagniescommandanten minder vrijheid van handelen krijgen, in die zin, dat het oefenprogramma tot in detail is voorbereid. Gedurende deze korte periode dient namelijk elk beschikbaar uur te worden uitgebuit, ten einde te bereiken, dat ook elke functionaris de voor zijn functie nodige oefening/opleiding krijgt. Het programma is veelal zodanig, dat de cc en het personeel van de bataljonsstaf al hun energie dienen te gebruiken om het naar letter en geest uit te voeren. Sommige reserveofficieren klaagden erover, dat ze te weinig tijd hadden om 's avonds in de mess te kunnen praten en een kopje koffie te drinken.

Een tweede gevolg van deze verkorte duur is de noodzaak meer beroepspersoneel aan de herhalingsseenheid in steun te geven, ten einde als coach of mentor op te treden. Een oefening mag eenvoudigweg niet „mislukken”, aangezien er geen tijd beschikbaar is om deze nog eens over te doen.

Om een indruk te geven van de wijze waarop is getracht de tijd zo efficiënt mogelijk te benutten en toch een zo evenwichtig mogelijke verdeling te krijgen over IAMV, functieopleiding en onderdeelvorming (en hierbij weer een verdeling over de verschillende „niveaus”) volgt hieronder het globale programma voor een bataljon infanterie.

Huidige gang van zaken

De gehele herhalingsoefening wordt verdeeld in 3 fasen:

- de voor-vooropkomstperiode (1 à 2 dagen);
- de vooropkomst (1 week);
- opkomst gros (3 weken).

a. De voor-vooropkomst

Het voor-vooropkomstpersoneel omvat al het beroepspersoneel en de periode strekt zich uit over de donderdag en vrijdag voorafgaande aan de vooropkomst. Deze opkomst stelt de bc in staat zijn beroepskader te leren kennen. Bovendien kan de bc nagaan welke specialistische kennis men bezit of op welk gebied men extra geroutineerd is. Het oefenprogramma wordt grondig besproken en de instructeurs voor de verschillende vakken worden aangewezen. Tevens worden de opkomst en „opvang” van het groot-verlofpersonnel besproken (waarbij personeel van de legerplaats van opkomst aanwezig is) en de daarbij behorende taken worden verdeeld. Ook wordt in deze periode het in de le-

gerplaats aanwezige en/of door de bc nodig geachte instructiematerieel overgenomen. Tenslotte ontvangt de bc de zg. „instructieset”, die door de zorg van de desbetreffende TB naar de legerplaats wordt gebracht. De instructieset is afkomstig uit de mob-opleg van de herhalingseenheid en omvat het materieel, dat nodig is om het vooropkomstpersoneel op te leiden en de „huishoudelijke diensten” te kunnen verrichten.

b. Vooropkomst

Het vooropkomstpersoneel wordt gevormd door alle reserveofficieren en dienstplichtige onderofficieren, de koks en messbedienden, enkele chauffeurs en die specialisten, die in de vooropkomstweek een specialistische cursus moeten volgen (o.a. telegrafisten, onh mont rd, handvuurwapens, geschut enz.). Deze vooropkomstweek is nodig, om het kader weer op een zodanig peil te brengen, dat het weer instructie aan „de troep” kan geven en de eenheid kan leiden. Zo nodig vindt in deze week ook de omscholing plaats op dié wapens of dat materieel, waarmee men in de parate diensttijd niet heeft gewerkt. Het is ook bij steeds meer personeel noodzakelijk het te scholen in een andere organisatie en tactiek van het bataljon, aangezien de mobilisabele bataljons nog niet zijn gemechaniseerd c.q. gemotoriseerd.

De indeling van de vooropkomstweek is als volgt:

- maandag: opkomst (registratie, keuring, röbo, aanvulling/vernieuwing PSU enz.;
- dinsdag: IAMV voor alle officieren en onderofficieren en een deel van de koks/messbedienden/chauffeurs. Voor de specialisten beginnen de cursussen op de diverse wapenscholen;
- woensdag t/m vrijdag: functieopleiding (waarbij ook tijdens vele avonduren instructie wordt gegeven) en schieten handvuurwapenen. Op vrijdag vertrek naar huis voor een lang weekeinde.

c. Opkomst gros

De opkomst gros omvat de „rest” van het bataljon; deze rest blijft gedurende 3 weken onder de wapenen.

Op de eerste maandag komen alle chauffeurs op en op dinsdag het nog resterende personeel. Dat de chauffeurs op maandag opkomen is noodzakelijk, aangezien dezen op dinsdag al het voor het bataljon nodige materieel (m.u.v. de eerdergenoemde „instructieset”) uit het mobilisatiecomplex moeten ophalen. Hoewel de lpl Ossendrecht een uitmuntende outillage biedt voor de

herhalingseenheden, is de ligging t.o.v. de mobcplxn bepaald excentrisch. Deze complexen liggen immers voor een groot deel in Oost-Brabant en Gelderland, en enkele zelfs daarbuiten, bv. in Kampen en Bergen (NH). Dit impliceert, dat de chauffeurs vaak voor dag en dauw moeten vertrekken, ten einde weer tijdig in de lpl te arriveren met het materieel. Het is nl. een eis van C-CoOMV dat al het mat op dinsdagavond is verdeeld over de „functionarissen” en dat de enkele man is voorzien van zijn persoonlijke wapen en uitrusting. Deze eis moet wel worden gesteld, aangezien anders de werkelijk beschikbare „opleidingstijd” nog korter zou worden.

De woensdag wordt besteed voor de IAMV t.b.v. al het personeel, dat dit nog niet in de vooropkomstweek heeft gehad.

De donderdag en vrijdag worden besteed aan functieopleiding, hetgeen o.a. voor de tirailleurs inhoudt: groepsdrill en groepsoefeningen op donderdag en pelsdrill en -oefeningen op vrijdag. Bij deze pelsoefn wordt beroepspersoneel van elders aangetrokken om op te treden als coach.

De daaropvolgende zaterdag wordt besteed aan onh mat, het gereedstellen van het complete bataljon voor afmars op maandagmorgen, waarna vertrek naar huis tot zondagavond.

Na terugkeer van bewegingsvrijheid vertrekt men dan op de 2e maandag naar de Veluwe en richt daar een bivak in. Deze verplaatsing is nodig, omdat in deze week de ciesoefn worden gehouden en het schieten met de handvuurwapens en alle overige wapens moet plaatsvinden. Voor deze schietoefn wordt gebruik gemaakt van het ISK (o.a. gevechtsschietoefn, mitr. 50 in) en het ASK (mrn 4.2 in en 106 mm tlv).

Op maandag, dinsdag en woensdag worden per cie ten minste drie oefn gehouden (samenwerking inf/tks, opmars en aanval, verdediging), waarbij weer beroepspersoneel van buiten optreedt als coach.

Het schieten vindt plaats op donderdag en vrijdag. Dit schieten vereist van officieren en onderofficieren al hun organisatietalent, aangezien elke man móét schieten met zijn persoonlijk wapen en met de voor hem van belang zijnde groepswapens.

Na terugkeer in de lpl op vrijdagavond vindt op zaterdag weer onh mat plaats en wordt de colonne gereedgesteld voor de batsoef op de daaropvolgende maandag.

De derde week vangt aan met een batsoef die

de maandag en dinsdag beslaat. Ook hierbij wordt beroepspersoneel van buiten ingedeeld als (hulp-)leider of coach.

Op woensdag en donderdag wordt al het materieel weer onderhouden, geïnspecteerd door een A(dvies-)- en A(ssistentie)team en „inleverings-gereed” gemaakt.

Op vrijdag vertrekt het gros van het bat met groot verlof; de chauffeurs brengen op die dag het mat naar het mobcplx, alwaar het wordt ingeleverd door daartoe aangewezen kader, geassisteerd door de nodige handlangers. Aangezien het mobcplx veelal te ver verwijderd is van de lpl Ossendrecht om dit „inleveringspersoneel” nog naar de lpl te doen terugkeren en van daaruit met groot verlof te zenden, geschiedt het vertrek met groot verlof van dit personeel als regel van het mobcplx uit.

Op zaterdag vertrekken dan de zg. „afwikkelers” met groot verlof.

Dat een en ander in deze laatste week op administratief gebied een „krachttoer” vergt, is wel evident!

Uit dit globale programma blijkt, dat aan de enkele man en bovendien aan elk niveau aandacht is besteed, waarbij aan de cie, als belangrijkste bouwsteen van het bat, zoveel mogelijk oefengelegenheid is geboden. Aan de vakkundige lezer zijn oordeel over het feit of deze periode van drie weken voldoende is, dan wel te kort of te lang.

Enkele kanttekeningen

a. Uit het voorgaande is op te maken, dat een herhalingsoefening geen generale repetitie is van de mobilisatie. De noodzaak om vooropkomstpersoneel op te roepen is nl. wezenlijk anders dan in geval van mob, nl. primair om dit personeel op te leiden en/of te herscholen en niet om de legering voor te bereiden en het mat in ontvangst te nemen. Bovendien geschiedt de ontvangst (en de inlevering) van het mat (vooral „mentaal”) anders dan in geval van mobilisatie. Het maakt nl. wel enig verschil bij de mat-ontvangst als men weet, dat men dit over ca. 3 weken tot de laatste schroef en moer moet inleveren.

b. In het voorgaande is reeds betoogd, dat herhalingsoefeningen noodzakelijk zijn, ten einde te bereiken dat de mankracht is geoefend en ge-

vormd tot een als team samenwerkende eenheid. Men zou echter kunnen besluiten de frequentie van de hñon terug te brengen van $1 \times$ per 3 jaar tot bv. $1 \times$ per x jaar. Deze x kan echter niet naar willekeur worden vergroot, aangezien de geoefendheid dan onaanvaardbaar zou verminderen. Op een gegeven moment zal bovendien de eenheid kunnen worden gevuld met „nieuw” personeel, hetgeen uiteraard v.w.b. de leeftijd van het grootste belang is. Dit nieuwe personeel zal dan voor herhaling moeten opkomen. Op de begroting zal dus te allen tijde een post „herhalingsoefeningen” moeten voorkomen.

c. Uit het globale oefenprogramma is gebleken, dat het ontvangen/ophalen van het mat en het weer inleveringsgereed maken, het terugbrengen en inleveren, een vrij aanzienlijke hoeveelheid tijd en personeel en dus „mandagen” vergen.

Op de staf van het CoOMV wordt dan ook getracht mogelijkheden te vinden om dit aantal mandagen te reduceren of zo mogelijk geheel te elimineren. Hierdoor zou worden bereikt dat alle beschikbare mandagen (m.u.v. de opkomstdag en de „afzwaaidag”) volledig kunnen worden benut voor opleiding en oefening.

Samenvatting

a. In het geval van mobilisatie dienen de gemobiliseerde eenheden van het legerkorps *snel* gereed en *inzetbaar* te zijn, aangezien deze eenheden voor het legerkorps van het hoogste belang zijn. Het op peil houden van een goede geoefendheid van deze eenheden is daarvoor een absolute voorwaarde.

b. Vermindering van de herhalingsoefeningen (hetzij qua duur en/of qua frequentie) tast de inzetbaarheid van deze eenheden direct aan, vooral indien de herhaling in meer of mindere mate het aspect van omscholing vertoont.

c. Indien nochtans minder mandagen voor de herhalingsoefeningen ter beschikking zouden worden gesteld, zal moeten worden getracht de materieels- en andere administratieve besnoeiingen voor het herhalingspersoneel te reduceren. Hierdoor zou uit het aantal mandagen meer rendement kunnen worden gehaald t.b.v. de werkelijke opleiding/omscholing. Bij dergelijke verminderingsplannen ware het CoOMV (tijdig) te betrekken.